

PATVIRTINTA
Šiaulių rajono savivaldybės tarybos
2015 m. spalio 29 d. sprendimu Nr. T-

ŠIAULIŲ R. GRUZDŽIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „PURIENA“

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

„PAŽINIMO TAKELIU“

Gruzdžiai
2015 m.

TURINYS

I. Bendrosios nuostatos	3
1. Informacija apie ugdymo įstaigą	3
2. Įstaigos vizija	3
3. Įstaigos misija	3
4. Ugdymo programos ir strateginių dokumentų sąsajos	3
5. Psichologinis bei pedagoginis ugdymo(si) programos pagrindimas	3
6. Įstaigos savitumas	4
7. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas	4
8. Tėvai ir pedagogai – ugdymosi partneriai	5
9. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais	6
II. Ikimokyklinio ugdymo principai	6
III. Tikslai ir uždaviniai	7
IV. Ugdymo turinys, metodai, priemonės	7
1. Socialinė kompetencija	11
2. Sveikatos saugojimo kompetencija	14
3. Komunikavimo kompetencija	19
4. Pažinimo kompetencija	22
5. Meninė kompetencija	28
V. Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas	32
1. Vaiko pasiekimų vertinimo metodai ir būdai	32
2. Vertinimo vykdytojai ir dalyviai	32
3. Informacijos apie vaiko pasiekimus dokumentavimas	32
4. Vertinimo informacijos panaudojimas	33
VI. Naudoti šaltiniai ir literatūra	34

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Informacija apie ugdymo įstaigą

Šiaulių r. Gruzdžių lopšelis-darželis „Puriena“ yra viešas juridinis asmuo, savivaldybės biudžetinė įstaiga. Lopšelio-darželio savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija - Šiaulių rajono savivaldybės taryba.

Lopšelio-darželio „Puriena“ adresas: Gagarino g. 4, Gruzdžiai, Gruzdžių sen., LT-81421 Šiaulių rajonas. Telefonas: 841 372288, elektroninio pašto adresas: gruzdziudarzelis@gmail.com, elektroninės svetainės adresas: gruzdziuld.siauliai.lm.lt.

2. Įstaigos vizija

Lopšelis-darželis moderni, atvira kaitai, besimokanti ugdymo įstaiga, kurioje:

- vaikas veiklus ir mėstantis, žingeidus ir fantazuojantis, sveikas ir aktyvus, kasdien besivadovaujantis sveikos gyvensenos principais.

- ugdytinis, tėvai ir pedagogas – tai komanda garantuojanti vaikui jo poreikius atitinkančią ugdymo(si) kokybę.

3. Įstaigos misija

Kokybiškai teikti ikimokyklinį ir priešmokyklinį ugdymą. Padėti šeimai rūpintis vaiku, puoselėti prigimtines galias, plėtoti individualius gebėjimus, tenkinti kultūrinius poreikius. Ugdyti sveiką, iniciatyvią ir kūrybišką asmenybę. Sudaryti prielaidas tolimesniam ugdymuisi mokykloje.

4. Ugdymo programos ir strateginių dokumentų sąsajos

Vaikas – unikalus, aktyvus mūsų įstaigos dalyvis, laisvai reiškiantis savo pažiūras, nuomonę bei siūlymus. Ugdytinis laisvai renkasi veiklą, priemones, kuria grupės aplinką (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija).

Mūsų įstaigos aplinka ugdo vaiko socialinę, dvasinę ir dorovinę gerovę bei skatina jo fizinį bei psichinį vystimąsi (Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija).

Ikimokyklinio ugdymo programa atliepia Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metų nuostatas ir šių nuostatų įgyvendinimo programą.

5. Psichologinis bei pedagoginis ugdymo(si) programos pagrindimas

Lopšelyje-darželyje „Puriena“ vaikas yra kritiškai mėstantis, atsakinga, spontaniška, kūrybinga, gyvenanti turtingą emocinį gyvenimą, atvira naujiems potyriams, gebanti bendrauti ir bendradarbiauti asmenybė (C.R. Rogers, A.H. Maslou).

Mūsų įstaigoje ugdymas vientisas procesas, paremtas natūralia vaiko prigimtimi (R. Šteineris).

Manome, kad ugdyme svarbu pažinti vaiką ir atsižvelgti į kiekvieno vaiko individualias ypatybes, mokymu teikti džiaugsmą, sieti ugdymą su gyvenimu, siekti kūno ir sielos harmonijos (G.Petkevičaitė-Bitė, M. Pečkauskaitė).

6. Įstaigos savitumas

Lopšelis-darželis „Puriena“ įsteigtas 1986 m. rugpjūčio 14 d. Įstaigoje veikia 4 grupės:

- 1-ankstyvojo amžiaus;
- 2-ikimokyklinio ugdymo;
- 1-priešmokyklinė.

Mūsų lopšelyje-darželyje puoselėjamas vaiko orumas, pripažįstama vaiko nuomonė, jo teisė rinktis, spręsti, tartis. Ugdymo ir ugdymosi procesas grindžiamas socialinio teisingumo, lygiavertiškumo, tolerancijos vertybėmis. Laikomasi nuostatos, kad vaikas ugdomas ir ugdomi per visą buvimo įstaigoje laiką. Vaiko ugdymo(si) pagrindas yra patirtinis jo dalyvavimas ugdymo procese.

Lopšelio-darželio bendruomenė didelį dėmesį skiria vaikų saugios ir sveikos gyvenamosios ugdymui. Esame įtraukti į Lietuvos sveikata stiprinančių mokyklų tinklą. Į ugdymo procesą integruojame sveikatos stiprinimo programą „Sveikas vaikas – mūsų džiaugsmas“. Priklausome respublikinei ikimokyklinio ugdymo įstaigų asociacijai „Sveikatos želmenėliai“. Įgyta nemažai sveikos gyvenamosios ugdymo patirties, sukurta šiam ugdymui tinkama aplinka. Aktyviai ir inovatyviai organizuojami sveikatinimo renginiai: sveikatos savaitės, akcijos, dienos, parodos.

Įstaigoje įkurtas „Atradimų kambarys“, kuriame sudarytos sąlygos vaikams eksperimentuoti, kurti, atsipalaiduoti, susipažinti ir valdyti savo emocijas, plėtoti meninius gebėjimus.

Lopšelyje-darželyje veikia etnografinis būrelis, kuriame ugdoma vaikų saviraiška, susipažįstama su tautos kultūra.

Turime sukaupę gerosios darbo patirties bendraujant ir bendradarbiaujant su šeima. Pavyksta aktyviai tėvus įtraukti į vaiko ugdymo(si) procesą, organizuojamus renginius, projektinę veiklą.

Lopšelis-darželis „Puriena“ yra palankioje ugdymuisi aplinkoje: galime lankytis Gruzdžių gimnazijoje veikiančiame kraštotyros muziejuje, mėgautis Gruzdžių dvaro, senosios vaistinės bei Dargaičių kaimo autentika, Šv. Trejybės bažnyčia. Šalia darželio veikia Joniškio žemės ūkio mokyklos Gruzdžių profesinio mokymo centras. Miestelyje veikia K. Juščiaus pievagrybių auginimo įmonė, individuali įmonė „Medynas“.

7. Mokytojų ir kitų specialistų pasirengimas

Lopšeliui-darželiui vadovauja direktorė Ona Sivickienė. Direktorė atestuota III vadybinei kategorijai. Jai talkina direktorės pavaduotoja ugdymui Aušra Petraitytė, turinti III vadybinę kategoriją. Už muzikinę vaikų veiklą įstaigoje atsakinga vyresnioji meninio ugdymo mokytoja Vida Šulnienė. Vaikų kalbos sutrikimus koreguoja vyresnioji logopedė Loreta Norutytė.

7 pedagogai turi aukštąjį išsilavinimą, 1-aukštesnįjį. 5 pedagogės turi vyresniosios auklėtojos kvalifikacinę kategoriją. Pedagogai – kompetentingi, taikantys inovacijas ir gebantys kurti turiningą vaiko gyvenimą įstaigoje. Lopšelio-darželio darbuotojai kelia kvalifikaciją dalyvaudami seminaruose, konferencijose, studijuodami pedagoginę literatūrą, geba pagrįsti savo veiklą, ją sisteminti ir skleisti gerąją darbo patirtį rengdami ir pristatydami pranešimus rajono bei respublikos renginiuose.

8. Tėvai ir pedagogai – ugdymo partneriai

Nuolat siekiame, kad vaiko tėvai, globėjai dalyvautų ugdymo procese ir taptų aktyviais bendruomenės nariais. Bendradarbiavimą grindžiame pozityviomis nuostatomis: tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, įsiklausymu į vienas kito poreikius ir interesus, pagarba šeimos vaidmeniui, ugdant vaiką. Nuolat tariamės dėl individualių vaiko ugdymosi poreikių ir išgalių, kylančių problemų sprendimo būdų, veiksmingų ugdymo metodų taikymo. Pripažįstame ir gerbiame šeimų kultūrinius bei socialinius skirtumus.

Stiprindami lopšelio-darželio ir šeimos partnerystės ryšius, pedagogai taiko įvairias darbo formas: individualius pokalbius, konsultacijas, susirinkimus, vaikų veiklos stebėjimą, dalyvavimą renginiuose, šventėse, projektinėje veikloje. Įstaigoje veikia „Tėvų mokyklėlė“, į kurią kviečiami ir neorganizuoti vaikai bei jų tėvai.

9. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais

Mūsų įstaiga yra sudariusi sutartis su miestelio kultūros namais, biblioteka. Dalyvaujame jų organizuojamuose renginiuose, parodose, bibliotekos darbuotojos atvyksta į įstaigą su lėlių teatro vaidinimais. Bendraujame su Gruzdžių gimnazija, seniūnija. Kviečiame juos į organizuojamus renginius. Aplankydami šias instancijas ugdome vaikų socialinę kompetenciją. Šventinių savaitių metu organizuojame vaikų susitikimus su Gruzdžių girininkijos darbuotojais, policijos, gaisrinės darbuotojais. Taip sudarome sąlygas vaikams plėsti įvairias žinias, ugdytis tarpusavio bendravimą. Lankantis pas juodosios keramikos meistrę R. Mataitienę ugdome vaikų meninę kompetenciją. Turime galimybę tenkinti pažintinius vaikų poreikius aplankant Gruzdžių profesinio mokymo centrą, K. Juščiaus pievagrybių auginimo įmonę. Socialinius įgūdžius vaikai plėtoja dalyvaudami bendruose renginiuose su Šiupylių miestelio bendruomene.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Humaniškumo:

- Pagarba vaiko individualybei, savitumui.
- Vaiko teisių pripažinimas: teisė turėti savo poreikius, teisė reikšti savo nuomonę.
- Vaiko aktyvumo ir dalyvavimo ugdymo(si) procese skatinimas, pripažįstant jį lygiateisiu partneriu suaugusiajam.

- Vaiko, kaip savo gyvenimo ir ugdymosi eksperto suvokimas ir pripažinimas.

Demokratiškumo:

- Siekti lygiavertės vaiko ir suaugusiojo partnerystės, kai aktyvus vaikas ir ugdytojas.
- Plėtoti tėvų ir pedagogų partnerystę.
- Vaikams sudaryti galimybes kritiškai mąstyti, rinktis sau įdomią veiklą, elgtis savarankiškai, tačiau sutariama dėl kai kurių taisyklių.

Integralumo:

- Sudaryti sąlygas vaiko socializacijai.
- Garantuoti: psichinio, fizinio ir socialinio ugdymo(si) – vaiko pažinimo, jausminės ir sveikos patirties, besiformuojančio vaizdo apie supantį pasaulį vientisumo darną.

Tautiškumo:

- Padėti vaikui perimti tautos kultūros tradicijas.
- Supažindinti su regiono tradicijomis, papročiais, šventėmis.
- Ugdyti ir kurti savo tapatybę šiuolaikinėje visuomenėje.

Individualizavimo:

- Užtikrinti sėkmingą vaiko ugdymą(si).
- Dėmesį skirti individualumą sąlygojantiems veiksniams: šeimos kultūrai ir tradicijų įvairovei, vaiko amžiui, lyčiai, vaiko išsivystymo lygiui, charakteriui, temperamentui, pomėgiams, vaiko savęs vertinimui.

Diferencijavimo:

- Ugdymo procesas grindžiamas visapusišku amžiaus ypatumų žinojimu.
- Atsižvelgti į vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius.

Atsinaujinimo:

- Ugdymas atviras, visiems, priimantis naujoves, išsaugantis dorovės normas bei tautiškumo branduolį.
- Ugdymo turinys nuolat atnaujinamas, derinant su ugdymo tikslais ir uždaviniais.

III. TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas

Atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Uždaviniai

Pasiekti, kad vaikas:

1. Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
2. Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
3. Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
4. Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo programa „Pažinimo takeliu“ skirta ankstyvojo amžiaus (nuo 1 m. iki 3 m.) ir ikimokyklinio amžiaus (3-5 m.) vaikams.

Programoje atskirų sričių vaikų pasiekimai suskirstyti amžiaus tarpsniais, pagal 5 kompetencijas:

1. Socialinė:

- santykiai su suaugusiais;
- santykiai su bendraamžiais;
- problemų sprendimas.

2. Sveikatos saugojimo:

- fizinis aktyvumas;
- kasdienio gyvenimo įgūdžiai;
- savivoka ir savigarba;
- emocijų suvokimas ir raiška;
- savireguliacija ir savikontrolė.

3. Komunikavimo:

- sakytinė kalba;
- rašytinė kalba.

4. Pažinimo:

- aplinkos pažinimas;
- skaičiavimas ir matavimas;
- tyrinėjimai;
- mokėjimas mokytis;
- iniciatyvumas ir atkaklumas.

5. Meninė:

- meninė raiška;
- estetinis suvokimas;
- kūrybiškumas.

Ugdymo turinys detalizuotas numatant vaiko pasiekimus. Vaiko veiksenos nedetalizuojamos, kad liktų erdvės jas konkretinti kasdienėje veikloje.

Ugdymo metodai:

Žaidybinis – skatinantis vaikų teigiamas emocijas, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams, natūraliu būdu sukonzentruoti dėmesį į ugdomąją veiklą.

Spontaninis – pedagogas kūrybiškai panaudoja netikėtai susikūrusias situacijas, pritaria kiekvienai vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi.

Vaizdinis – stebėjimų, išvykų metu formuojasi vaizdiniai apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

Praktinis – padedantis vaikams per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Žodinis – pasakojimas, pokalbis, suteikiantis galimybę perduoti informaciją.

Kūrybinis – sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

Netradiciniai ugdymo būdai:

- | | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> ▪ „Minčių lietus“ ▪ Keliaujantis žaislas ▪ Diskusijos ▪ Grupės taisyklės, susitarimai ▪ Smegenų audrinimas ▪ Fantastiniai klausimai ▪ Fantastinio daikto, gyvūno, objekto piešimas | <ul style="list-style-type: none"> ▪ Svečias ▪ „Paslapčių dėžutė“ ▪ Kūrybiniai vaidinimai ▪ Susitikimai su įvairias žmonėmis ▪ Įvairūs ritualai ▪ Atsipalaidavimo, išsidūkimo minutės ▪ Autoriaus kėdė ▪ IKT taikymas |
|--|---|

Ugdymo priemonės:

Priemonių grupės	
Literatūra	Vaikų literatūra, vaikų enciklopedijos, žemėlapiai, reprodukcijos, plakatai, metodinė literatūra, vaikiški žodynėliai, socialinės kultūrinės vaikų aplinkos pažinimui skirti albumai, žaislinės knygelės su perspektyviniu vaizdu, turinčios vaizdo ir garso efektų ir kt.

<p>Žaislai</p>	<p>Stalo žaidimai – kortelių žaidimai dydžiams, spalvai bei formai, laikui, geometrinėms formoms, skaičiams, daiktų padėčiai, raidėms ir kt. suvokti, loto vaiko socializacijai, komunikacijai, sveikai gyvensenai, sensomotorikai ugdyti, domino, šaškės, kubeliai su raidėmis ir kt.</p> <p>Konstruciniai žaidimai – Lego, Lego Dacta, Duplo, sudedamieji paveikslėliai, medinės, plastmasinės kaladėlės, teminiai jų rinkiniai, įvairūs konstruktoriai, statybinės detalės, mozaikos, maketai, įvairios dėlionės, priemonės varstymui, segiojimui, raišiojimui ir kt.</p> <p>Siužetiniai žaidimai – lėlės, žaisliniai baldai, indai, buitės technika (kūrybiniais žaidimams), maisto produktų muliažai, vežimėliai, mašinėlės, minkšti žaislai, siužetiniai žaisliukai – gyvūnai, pastatai, įvairių žmonių figūrėlės ir kt.</p> <p>Priemonės vaidybai – stalo, šešėlių, flanelinis teatras, pirštinių, pirštukinių lėlės, lėlės ant lazdelių, lėlės marionetės, pertvaros, kaukės, apranga, vaidybos atributika, vaikiška bižuterija ir kt.</p> <p>Kompiuteriniai žaidimai, skatinantys vaiką spręsti problemas, ugdantys kūrybiškumą, padedantys suvokti daiktų, reiškinių savybes, lavinantys kalbą ir kt.</p> <p>Kelio ženklai ir kitos priemonės saugiam eismui ugdyti</p>
<p>Daiktai (įranga, sporto inventoriūs, instrumentai, priemonės ir kt.)</p>	<p>Sporto inventoriūs – įvairūs kamuoliai, priemonės estafetėms, kliūtims, virvutės, šokdynės, parašius, žymekliai, kėgliai, batutas, treniruokliai, lankai, gimnastikos lazdos, badmintonas, žiedai mėtyti, salės riedulys, lėkščiasvydžio lėkštės, maišai šuoliams, tuneliai, rinkinys boulingui, kojūka, priemonės balansavimui, sūpuoklės, supamieji žaislai, sėdmaišiai, minkštieji komplektai, čiuožynės, sienelės, kopėčios, laipiojimo virvės, virvė traukimui, gimnastikos suoleliai, čiužiniai, pastatomi krepšiai, chronometras, kaspiniai, krepšinio stovas, riedučiai, paspirtukai, triratukai, dviratukai, ratukinės mašinėlės, rogutės, slidės (žiemos, vasaros), šachmatai, šaškės, kamuoliukų baseinas, įvairios porolono formos, įranga lauko žaidimų aikštelėms (spyruokliukai, karuselės, bokštai, žaidimų kompleksai) ir kt.</p> <p>Eksperimentavimui, tyrinėjimui, bandymams atlikti skirta įranga – mėgintuvėliai, piltuvėliai, vamzdžiai, matuokliai, pipetės, svarstyklės, sieteliai, laikrodžiai, įvairūs indai, magnetai, mikroskopai, termometrai, teleskopas, didinamieji stiklai, ilgio matavimo priemonės, skaičiuotuvai, žiūronai, smėlio, vandens stalai, gaublys, kompasas, spalvoti stikliukai, akmenėliai, anatomijos modeliai, prožektoriai, kirstukai popieriui ir kt.</p> <p>Darbo įrankiai – vaikiški grėbliai, kastuvėliai, šluotelės, kibirėliai, laistytuvai ir kt.</p> <p>Muzikos ir techninės ugdymo priemonės – garso grotuvas, vaizdo grotuvas, muzikinis centras, interaktyvi lenta, fotoaparatas, skaitmeninės knygos, interaktyvūs ugdomieji žaidimai, video kamera, diktofonas, įvairios lentos (magnetinė, flanelinė, kamštinė ir kt.), molbertas, multimedija, ekranas, kompiuteris, planšetinis kompiuteris, šviesos stalas, žibintuvėliai, buitės prietaisai ir kt.</p>

	Garso ir vaizdo priemonės – kompaktiniai diskai, pasakų ir muzikos įrašai Muzikos instrumentai - molinukai, metalofonai, gitaros, ksilofonai, dūdelės, dėžutės, tambūrinai, žvangučiai, barškučiai, trikampiai, varpeliai, būgneliai, kanklės, smuikas, muzikinės lazdelės, guiro ir kt.
Medžiagos	Molis, modelinas, vilna, siūlai, vaškas, parafinas, žvakės, rupus žvyras, pirštų ir kūno dažai, rašikliai, vašelis, adatos, plunksnos ir kt.

Ugdymo ir ugdymosi aplinkos kūrimui naudojami ir kitos priemonės – spintelės, lentynos įvairioms priemonėms, žaislams laikyti, staliukai, kėdutės, pufai – kūrybinei, meninei, eksperimentinei veiklai, stendai – vaiko kūrybai viešinti, kilimai - ryto rato veiklai, atsipalaidavimo valandėlėms organizuoti.

1. SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi.
- Žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.
- Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais: supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda.
- Suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.
- Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus.
- Ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Sunkiai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. • Žaidžia kartu su suaugusiu, stebi, mėgdžioja jo žodžius, veiksmus. • Vykdo suaugusiojo prašymus, kreipiasi į jį pagalbos. • Bijo nepažįstamų žmonių, nežinomos aplinkos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lengviau atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. • Drąsiai veikia, išbando ką nors nauja, kai šalia yra suaugusysis. • Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. • Ramiai stebi nepažįstamus žmones. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja, mėgdžioja, reikalauja; • varto knygeles, paveikslėlius, nuotraukas; • bendrauja su auklėtoja ir bendraamžiais; • žaidžia vienas, su draugais, dėlioja, konstruoja; • verkia, sunerimsta, šypsosi, džiaugiasi, pyksta. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. • Pasitiki auklėtoja, priima pagalbą, vykdo individualius prašymus. • Mėgsta veikti kartu su suaugusiu. • Bendrauja su į grupę atėjusiais nepažįstamais žmonėmis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus, bendrą veiklą, pokalbius. • Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. • Dažniausiai laikosi susitarimų, pasiūlymų. • Įvairiose aplinkose drąsiai bendrauja su nepažįstamais žmonėmis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mandagiai bendrauja su suaugusiais. • Stengiasi laikytis susitarimų. • Bando tinkamu būdu išsakyti priešingą nei suaugusiojo nuomonę. • Žino, kodėl pavojinga bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.

		<ul style="list-style-type: none"> • Žino, kur galima kreiptis pagalbos, nutikus nelaimei.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • klausia, tariasi, siūlo, mėgdžioja, komentuoja, eksperimentuoja, stebi, tyrinėja, kuria, žaidžia; • pasakoja, išsako savo norus, sumanymus, idėjas, inicijuoja veiklą; • renkasi priemones veiklai, žiūri filmukus; • lanksto, piešia, kerpa, dėlioja; • žaidžia socialinius, siužetinius, stalo žaidimus; • ieško konfliktų sprendimo būdų; • dalyvauja šventėse, pramogose, išvykose. 		

SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia greta kitų vaikų, stebi jų veiklą. • Mėgdžioja vaikų judesius, veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia greta arba trumpai su draugu. • Audringai reiškia teises į savo daiktus. • Simpatizuoja kuriam nors vaikui, dažniau žaisdamas su juo. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, stebi, tyrinėja, mėgdžioja, reikalauja; • dėlioja, stato, konstruoja, dalijasi; • varto knygeles, paveikslėlius, nuotraukas; • renkasi priemones veiklai, žiūri filmukus; • dalyvauja šventėse, pramogose. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Žaidžia kartu su bendraamžiais. • Žaisdamas mėgdžioja kitus vaikus. • Dalijasi žaislais. • Turi vieną ar kelis žaidimo partnerius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Draugams siūlo žaidimų idėjas, geranoriškai priima kitų sumanymus. • Randa konfliktų sprendimo būdus. • Padeda kitam vaikui. • Gali turėti draugą ar kelis nesikeičiančius žaidimo partnerius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. • Taikiai diskutuoja, tariasi dėl veiklos. • Žino, koks elgesys yra geras ar blogas. • Turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimo partnerius.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, bendrauja, bendradarbiauja su bendraamžiais; • stebi, tyrinėja, mėgina, tariasi, prašo, pasakoja, dalinasi įspūdžiais, aiškinasi; • ieško konfliktų sprendimo būdų, atsako į klausimus; • lanksto, kerpa, piešia, konstruoja, dėlioja, kuria; • inicijuoja veiklą, domisi, eksperimentuoja, diskutuoja, komentuoja; • dalyvauja išvykose, šventėse, pramogose; • svečiuojasi kitose grupėse; • žaidžia siužetinius, socialinius žaidimus. 		

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Susidūręs su sudėtinga veikla, išbando žinomus veikimo būdus. • Meta veiklą arba laukia pagalbos, nepavykus įveikti kliūtis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai imasi sudėtingos veiklos, stebi savo veiksmų pasekmes. • Prašo pagalbos nepavykus atlikti sudėtingos veiklos. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, stebi, ima, dėlioja, glosto, liečia; • sudeda, išima, įdeda, stato, konstruoja, rūšiuoja, žiūrinėja; • meta, gaudo, laipioja, šokinėja, lenda, šliaužia. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Bando įveikti sudėtingą veiklą, taiko įvairius veikimo būdus. • Supranta, kada pavyko įveikti sunkumus. • Prašo suaugusiojo pagalbos nepasisekus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats bando įveikti sunkumus. • Ieško tinkamų sprendimo būdų. • Nepasisekus sugalvoja, ką galima daryti toliau arba prašo suaugusiojo pagalbos. 	<ul style="list-style-type: none"> • Įvardija problemą ar sunkumą, su kuriuo susidūrė. • Priima sprendimus, mokosi iš savo ir kitų klaidų. • Nepasisekus bando keletą kartų arba prašo kito vaiko ar suaugusiojo pagalbos.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia siužetinius, socialinius, stalo žaidimus; • renkasi įvairią veiklą, priemones; • kuria, aptaria problemines situacijas, stebi; • pasakoja, klausia, kalbasi, tariasi, komentuoja, svarsto, kreipiasi pagalbos; • klausosi skaitomų kūrinių, istorijų, žiūri filmukus. 		

2. SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą.
- Spontaniškai ir tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija, išlavėjusi smulkioji motorika.
 - Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi.
 - Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.
 - Supranta savo asmens tapatumą, pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei.
 - Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka.
 - Supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.
 - Atpažįsta bei įvardija savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis.
 - Įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.
 - Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiau drinęs geba nusiraminti.

FIZINIS AKTYVUMAS

Vaiko pasiekimai	
1-2 m.	2-3 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį ir atgal. • Atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis. • Keturpėsčia pralenda pro kliūtis. • Padedamas lipa laiptais pristatomuoju žingsniu. • Spiria kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą. • Paima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastovi ant vienos kojos. • Lipa ir nulipa laiptais. • Bėga keisdamas kryptį, greitį. • Atsispirdamas abiem kojomis pašoka nuo žemės. • Peršoka liniją. • Spiria kamuolį. • Įkerpa popieriaus kraštą. • Tiksliau konstruoja, veria, ridena, mēto, gauda.
Vaiko veiksenos	
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, lipa, nulipa, peržengia, lenda, laksto, šokinėja; • spiria, gauda, suka, užsuka; • meta, veria, ridena, kuria, pasakoja; • deda daiktus vienas ant kito; • eina savo paties pėdsakais sniege, smėlyje; • imituoja gyvūnų judesius. 	

Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Stovėdamas pasistiebia, atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. • Eina ant pirštų galų, eina siaura linija, gimnastikos suoleliu. • Nušoka nuo paaukštino, šokinėja abiem ir ant vienos kojos. • Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. • Lipa laiptais nesilaikydama už turėklų. • Mina ir vairuoja triratuką. • Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eina pakaitiniu ir pristatomuoju žingsniu. • Aukštai keldamas kelius, atlieka judesius rankomis. • Juda vingiais greitėdamas ir lėtėdamas. • Šokinėja vietoje, judant pirmyn, įveikdamas kliūtis. • Laipioja lauko įrenginiais. • Meta, spiria kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį. • Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais ir ranka (veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega ir atsega sagas). • Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Eina ratu, poromis, gyvatėle, atbulomis, šonu. • Bėga pristatomuoju, pakaitiniu žingsniu, suoleliu. • Šoka į tolį, į aukštį. • Žaidžia sportinius žaidimus su kamuoliu. • Žaidžia komandomis, derindamas veiksmus. • Važiuoja dviračiu, paspirtuku. • Tiksliau valdo pieštuką ir žirkles.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • stovi, pasistiebia, laiko, supasi; • lenkia, tiesia rankas, pakelia, suka ratus, meta kamuolį, sugauna, atmuša, ridena, spardo; • juda, keičia kryptį, greitį, rikiuojasi, persirikiuoja; • kojų pirštais paima įvairius daiktus, sulenkia kojas, pakelia, pritūpia; • peržengia, daro įtūpstus, prasilenkia su kitu, pralenda pro įv. aukščio kliūtis; • lenkiasi, išsitiesia, suka liemenį, išsilenkia; • šokinėja, peršoka, pašoka; • bėga, ropoja, laipioja, prašliaužia, prisitraukia rankomis; • važiuoja dviratuku, paspirtuku; • žaidžia įvairius žaidimus, ratelius, dalyvauja estafetėse, stebi, žiūri informacinius filmukus, TV laidas; • veria, neria, kerpa, lopo, dygsniuoja, pina, siuvinėja; • piešia, kerpa, modeliuoja, eksperimentuoja, dėlioja, (už)riša, apsirengia, nusirengia; • dalyvauja šventinėse savaitėse, sporto šventėse, sveikatos dienose, kalendorinėse šventėse. 		

KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Vaiko pasiekimai	
1-2 m.	2-3 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai. • Suaugusiojo padedamas plaunasi, šluostosi rankas, išpučia nosį. • Paprašytas padeda žaislą į nurodytą vietą. • Parodo mimika, ženklais arba pasako, kada nori į tualetą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo ir geria savarankiškai. • Suaugusiojo padedamas nusirengia ir apsirengia, plauna rankas, veidą. • Padeda vieną kitą daiktą į vietą. • Pats eina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko.
Vaiko veiksenos	
<ul style="list-style-type: none"> • valgo, ragauja, geria, plauna rankas, šluosto, naudojami servetėle, nosine; • rengiasi, tvarkosi, aunasi, sega; • klausosi, imituoja eilėraštkus, pasakojimus, dalyvauja žaidybinėse situacijose, žaidžia siužetinius žaidimus. 	

Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Valgo gana tvarkingai. • Po valgio skalauja burną. • Padeda suaugusiam serviruoti, sutvarkyti stalą. • Šiek tiek suaugusiojo padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus, plauna rankas, veidą, šluostosi. • Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį. • Sutvarko dalį žaislų, su kuriais žaidė. • Savarankiškai naudojami tualetu, susitvarko juo pasinaudojęs. • Žino, kodėl reikia plauti vaisius, uogas, daržoves. • Žino, kad negalima imti pavojingų daiktų (degtukų, vaistų ir pan.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai, dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. • Vadovaujamas suaugusiojo, serviuoja ir tvarko stalą. • Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. • Savarankiškai apsirengia, nusirengia, aunasi batus. • Priminus plauna rankas, veidą, šluostosi. • Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Stengiasi saugoti save ir kitus žaidimų, veiklos metu. • Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Valgo tvarkingai, taisyklingai naudojami peiliu, šakute, šaukštu, šaukšteliu. • Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. • Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika ir nesveika. • Padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. • Priminus ar savarankiškai plauna rankas, veidą, šluostosi. • Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. • Savarankiškai ar priminus laikosi saugaus elgesio taisyklių. • Saugiai naudojami aštriais įrankiais. • Žino, kaip saugiai elgtis gatvėje, kur kreiptis iškilus pavojui, pasiklydus. • Žino neigiamas rūkymo pasekmes, kad alkoholis kenkia vaikams bei suaugusiems. • Priminus stengiasi sėdėti, stovėti, vaikščioti taisyklingai.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • dengia stalus, valgo, ragauja įvairių patiekalų, rūšiuoja, gamina nesudėtingus valgius, stebi; • žaidžia loto, siužetinius žaidimus, klausosi skaitomų istorijų, vaidina; • varto žurnalus, tyrinėja plakatus, bukletus, dalyvauja viktorinose; • kuria receptų knygas, piešia; • žiūri animacinius filmukus, klausosi pamokančių istorijų, diskutuoja, aptaria, vertina; • tvarkosi, tyrinėja, naudojami asmens higienos priemonėmis, prausiasi, plaunasi rankas, šluostosi, šukuojasi, atsiriša ir užsiriša batų raištelius, susisagsto drabužius, susijuosia diržą; • lankosi miestelio policijos nuovadoje, gaisrinėje, ambulatorijoje; • kala, siuva, siuvinėja, dygsniuoja; • dalyvauja sveikatos ugdymo akcijose, savaitėse, šventėse, pramogose, dienose. 		

SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> Neseniai darytose nuotraukose atpažįsta savo atvaizdą, pasako savo vardą. Pavadina kelias kūno dalis. Išreiškia savo norus. Džiaugiasi didėjančiomis galimybėmis judėti, kalbėti, atlikti įvairius veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> Kalba pirmuoju asmeniu „aš“. Pavadina 5-6 kūno dalis. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė. Didžiuojasi tuo ką turi ir gali padaryti. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> žaidžia, stebi save ir kitus, domisi; juda, improvizuoja, šoka, dainuoja, deklamuoja; krykštauja, džiaugiasi, prašo, reikalauja. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> Pasako savo ir kitų jausmus, norus. Supranta, kad kitas negalėjo matyti to, ką jis matė, nes kitas žmogus nebuvo šalia. Mano, kad yra geras, todėl kiti jį palankiai vertina. 	<ul style="list-style-type: none"> Supranta, kad jis buvo, yra ir visada bus tas pats asmuo užaugęs: kūdikis, vaikas, vyras-moteris. Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų. 	<ul style="list-style-type: none"> Įvardija savo norus, jausmus, fizines ir elgesio savybes, gebėjimus. Pasako savo tautybę. Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> kalba, pasakoja, tyrinėja, vaizduoja, samprotuoja, komentuoja; dalijasi įspūdžiais, diskutuoja, aiškinasi; bendrauja su auklėtoja ir bendraamžiais, sako komplimentus; žaidžia, rūšiuoja, kalba, priiminėja svečius; varto knygeles, foto albumus, žiūri filmukus; piešia, konstruoja, lipdo, modeliuoja; dalyvauja šventėse, vaidina, dainuoja. 		

EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiojo džiaugsmo, liūdesio, pykčio emocijų išraiškas. Būdinga greita nuotaikų kaita. Emocijas išreiškia skirtingu intensyvumu. 	<ul style="list-style-type: none"> Pradedą naudoti emocijų raiškos žodelius. Atranda savus emocijų raiškos būdus. Pastebi ir atpažįsta reiškiamas emocijas, į jas reaguoja. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> žaidžia, džiaugiasi, šypsosi, imituoja, stebi, tyrinėja; varto knygeles, apžiūri paveikslėlius, nuotraukas, klausosi dainelių; bendrauja su auklėtoja ir bendraamžiais; veido išraiška parodo emocijas. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> Pavadina pagrindines 	<ul style="list-style-type: none"> Atpažįsta situacijas, kuriose 	<ul style="list-style-type: none"> Apibūdina jausmus

<p>emocijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaučia ir atpažįsta skirtingas emocijas, kurias reiškia balsu, mimika. • Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį. • Pradedą valdyti savo emocijas. 	<p>kilo jausmai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį ir tinkamai į jas reaguoja. • Išreiškia jausmus mimika ir žodžiais, o ne veiksmis. 	<p>sukėlusias situacijas bei priežastis.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beveik neklysdamas atpažįsta kito emocijas, geranoriškai padeda. • Išreiškia jausmus tinkamais būdais – neskaudindamas kitų.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • tyrinėja, stebi, imituoja, komentuoja, samprotauja, pasakoja, klausia; • žaidžia vaidmeninius, mimikos, siužetinius žaidimus; • aptaria problemines situacijas, varto knygeles, paveikslėlius, nuotraukas; • dalijasi žaislais, daiktais, tariasi; • renkasi veiklą „Atradimų kambaryje“; • piešia, dainuoja, šoka, vaidina, kuria. 		

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Sutrikęs suaugusiojo kalbinamas nusiramina. • Pats ieško nusiramavimo (apsikabina žaislą, čiulpia čiulptuką ir pan.). • Reaguodamas į suaugusiojo išraišką, pradeda valdyti savo emocijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka. • Bando kontroliuoti savo elgesį. • Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. • Išbanda savo interesų gynimo ir konflikto sprendimo būdus. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia greta kitų vaikų ir su kitais; • stebi, tyrinėja, mėgdžioja, renkasi; • bendrauja su auklėtoja ir bendraamžiais, apkabina, paglosto draugą. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Kalbėdamas apie tai, kas vaiką įskaudino, girdėdamas suaugusiojo komentarus, nusiramina. • Pradedą valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą. • Sekdamas suaugusiojo bei kitų vaikų pavyzdžiu, laikosi tvarkos, susitarimų, žaidimų taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Klausydamasis muzikos, kalbėdamas su kitais, pabuvęs vienas, nusiramina, atsipalaiduoja. • Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus. • Primenant laikosi tvarkos, susitarimų, žaidimo taisyklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats pasirenka nusiramavimo, atsipalaidavimo būdus. • Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose. • Bando konfliktus spręsti savarankiškai, taikiai. • Savarankiškai laikosi susitarimų, taisyklių.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi muzikos, pasakojimų, istorijų, terapinių pasakų; • žaidžia vaidmeninius, siužetinius žaidimus; • stebi, klauso, varto knygeles, piešia, žaidžia, vaidina; • atpažįsta, dėlioja, pasakoja; • tariasi, tvarkosi, diskutuoja, komentuoja, sprendžia problemas; • kuria grupės susitarimus, bendravimo situacijas, drausmina bendraamžius. 		

3. KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą.
- Kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.
- Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius.
- Pradedą skaitinėti.

SAKYTINĖ KALBA

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi, kalba, mimika ir gestais reaguoja į suaugusiųjų ir vaikų kalbėjimą. • Supranta paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus. • Išmoksta naujų paprastų žodžių. • Įvairiais veiksmais (mėgdžiojimu, kartojimu, mimika ir pan.) dalyvauja žodiniuose žaidimuose. • Kalba 2-3 žodžių sakiniais. • Padedant suaugusiajam, kartuoja trumpus kūrinėlius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sukaupia dėmesį klausydamasis kūrinėlių. • Vykdo kelis vienas paskui kitą sekančius prašymus, siūlymus, patarimus. • Kalba 3-4 žodžių sakiniais, klausinėja. • Atsako vienu ar keliais žodžiais į elementarius klausimus. • Sakinių žodžius derina pagal giminę, skaičių, linksnį. • Deklamuoja eilėraštkus kartu su suaugusiuoju. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, bendrauja su bendraamžiais ir suaugusiais, klausinėja, atkartoja; • klausosi pasakojimų, skaitymo, deklamavimo, stebi vaidinimus, bando įsitraukti į juos; • žaidžia liežuviu, lūpomis, pirštukų žaidimus; • varto knygeles, kalendorius, žurnalus, įvairius plakatus, nuotraukas; • „skaito” knygeles, pasakoja „rašo”; • klauso pasakų, dainų, lopšinių, žiūri vaikiškus filmukus. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Klausosi aplinkinių pokalbių, pasakojimų. • Pradedą suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina kiti. • Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. • Padedant atpažįsta žodyje kelis atskirus garsus, deklamuoja trumpus eilėraštkius, atpasakoja trumpus kūrinėlius. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyvai, iš įrašo klausosi įvairaus turinio teksto, supranta jį. • Natūraliai kitiems kalba, pasakoja apie tai, ką žino, kas nutiko ir pan. • Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, vartoja daugumą kalbos dalių. • Išskiria pirmą ir paskutinį garsą trumpuose žodžiuose. • Seka pasakas, kuria įvairius kūrinėlius, deklamuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokia pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą. • Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į situaciją, išsakydamas savo svarstymus, patirtį, klausinėja. • Vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius. • Kalba taisyklingais, sudėtingais sakiniais. • Išskiria garsą žodžio pradžioje, viduryje ir gale. • Kuria ir pasakoja įvairius tekstus (mįsles,

		humoristines istorijas ir pan.).
Vaiko veiksėnos		
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi įvairių garsų, juos mėgdžioja; • apibūdina, komentuoja, klausia, informuoja, dalyvauja pokalbyje, kartoja, deklamuoja; • klausosi sekamų pasakų, vaizdingų posakių mįslių, erzinimų, liaudiškų palinkėjimų, humoristinių eilėraščių, pokalbių, dainų, lopšinių ir pan.; • tyrinėja, eksperimentuoja, kalba, mėgdžioja kalbėjimą, rodo įvairias grimasas; • lygina, grupuoja, analizuoja; • aiškinasi kai kurių žodžių prasmę, pavadina panašius ir skirtingus daiktus; • žaidžia didaktinius kalbos, siužetinius, imitacinius žaidimus, inscenizuoja; • varto knygas, periodinę spaudą, apžiūri paveikslus, nuotraukas, dėlioja korteles; • klausosi smulkiosios tautosakos kūrinėlių; • atlieka kompiuterines užduotis; • kuria pasakas, istorijas, eilėraščius, dialogus ir kt., fantazuoja. 		

RAŠY TIN Ė KALBA

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, reaguoja į skaitomą tekstą. • Spontaniškai įvairiomis rašymo priemonėmis brauko popieriaus lape. 	<ul style="list-style-type: none"> • Varto knygeles, pavadina paveikslėlius. • Pradedą pažinti aplinkoje esančius simbolius. • Kevezoja vertikalias ir horizontalias linijas. 	
Vaiko veiksėnos		
<ul style="list-style-type: none"> • varto knygeles, liečia, stebi, pasakoja, klauso pasakų skaitymo, deklamavimo; • brauko, kevezoja; • spalvina, taškuoja, štampuoja. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • „Skaito“ knygelių paveikslėlius. • Įvairioje veikloje manipuliuoja raidėmis, simboliais. • Domisi įvairiomis rašymo priemonėmis, kompiuteriu. • Bando kopijuoti raidžių elementus, raides. 	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi raidėmis ir supranta, kad raidės turi pavadinimus. • Supranta kai kurių matomų spausdintų žodžių prasmę. • Kuria knygeles, jas pavadina. • Įvardija skaitomo teksto veikėjų bruožus. • Supranta spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama ir pan. • Kopijuoja ir bando rašyti raides, savo vardą, žodžius. • Braižo ir aiškina planus, schemas, grafikus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žino keliolika abėcėlės raidžių. • Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. • Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse. • Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius. • Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją. • Kompiuteriu rašo raides, žodžius.
Vaiko veiksėnos		
<ul style="list-style-type: none"> • varto knygeles, enciklopedijas, žurnalus, bukletus ir pan.; • klauso skaitomų tekstų, kuria, kalba, samprotauja, fantazuoja; • kevezoja, ieško, žaidžia įvairiomis grafinėmis priemonėmis; • naudojami IKT; • tyrinėja, eksperimentuoja, kuria planus, schemas, žymi daiktus, simbolius; 		

- kopijuoja, piešia, braižo, vaizduoja, iliustruoja, aplikuoja, lipdo, veria;
- rašo įvairiomis priemonėmis;
- rengia knygelių parodas;
- lankosi miestelio bibliotekoje, gimnazijos skaitykloje.

4. PAŽINIMO KOMPETENCIJA

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius.
- Bando apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.
- Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.
- Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį.
- Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje.
- Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas.
- Pradedą suvokti laiko tėkmę ir trukmę.
- Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką.
- Įvaldo tyrinėjimo būdus, mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.
- Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius.
- Klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.
- Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją, plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo.
- Kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

APLINKOS PAŽINIMAS

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje. • Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus. • Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir pavadina artimiausioje aplinkoje esančius augalus, gyvūnus, daiktus, domisi jais. • Skiria atskirus gamtos reiškinius. • Orientuojasi savo grupės aplinkoje. • Žino savo, šeimos narių vardus. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja, liečia, čiupinėja; • kalba, vardija, stebi aplinką, samprotauja, svarsto; • varto knygeles, enciklopedijas, albumus, žiūri filmukus. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Išvardina gyvenamosios vietovės objektus. • Pasako savo vardą ir pavardę. • Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasakoja apie savo šeimą. • Orientuojasi darželio aplinkoje. • Įvardija kelis gimto miestelio objektus (miestelio ar darželio pavadinimą, 	<ul style="list-style-type: none"> • Žino svarbią asmeninę informaciją. • Domisi suaugusio žmogaus gyvenimu, jo darbais. • Žino tradicines šventes.

<ul style="list-style-type: none"> • Pastebi ir pasako pagrindinius gyvūnų ir augalų požymius. • Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus, augalus. • Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius. 	<p>gyvenamą gatvę ar pan.).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. • Skiria daržoves, vaisius, uogas ir nusako panaudojimo maistui būdus. • Domisi gamtos reiškinais, kurių negali pamatyti (ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra). • Moka stebėti ir prižiūrėti kambarinių augalų augimą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. • Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui. • Pastebi skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. • Žino, kur gyvena ir kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. • Jaučia atsakomybę už gyvosios ir negyvosios aplinkos išsaugojimą. • Pasako, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. • Atranda ir mokosi naudotis buities prietaisais, skaitmeninių technologijų galimybėmis. • Mokosi rūšiuoti atliekas.
---	--	---

Vaiko veiksenos

- eksperimentuoja, atlieka bandymus, klausinėja, stebi, augina, tyrinėja, liečia;
- rūšiuoja, skirsto, kuria;
- gamina, ragauja, grupuoja, lygina;
- varto knygas, žiūri nuotraukas, albumus, žaidžia stalo žaidimus, loto;
- naudoja IKT, žiūri filmukus, klausosi muzikos;
- išbando buities prietaisus (laikrodis, svarstyklės, sulčiaspaudė ir pan.);
- susitinka su įvairių profesijų atstovais grupėje;
- lipdo, minko, plėšo, plukdo, laisto;
- vyksta į gamtą, lankosi tėvų darbovietėse, Gruzdžių gimnazijos muziejuje, Gruzdžių A. Griciaus bibliotekoje, parduotuvėse, seniūnijoje, gaisrinėje, pašte, policijos nuovadoje, kultūros centre, profesinio mokymo centre.

SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Vaiko pasiekimai	
1-2 m.	2-3 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, ką reiškia vienas, du, daug. • Bando rasti reikiamos formos, dydžio, spalvos daiktą. • Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. • Pradedą suprasti žodžius, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Skiria žodžius: mažai ir daug. • Išrikiuoja daiktus į eilę. • Rūšiuoja daiktus pagal spalvą, formą, dydį. • Pradedą lyginti daiktus: didelis – mažas, ilgas – trumpas, storas – plonas ir t.t.
Vaiko veiksenos	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi aplinką, išima, iškrausto, dėlioja, stumdo, čiupinėja, liečia; • dalyvauja teatralizuotuose žaidimuose; • varto knygeles, rūšiuoja, dėlioja; 	

<ul style="list-style-type: none"> • ardo ir sudeda daiktus; • eksperimentuoja, įvairiai juda; • žaidžia, atneša, paduoda. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Pradeda skaičiuoti ir lyginti daiktus, pagal daiktų kiekį grupėse. • Vartoja kelintinius skaitvardžius (pirmas, antras...). • Atpažįsta daiktus pagal formas (apskritas, keturkampes, kvadratines), dydį ir spalvas. • Lygina daiktus pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. • Lygina daiktus: didesnis – mažesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis ir pan. • Pradeda skirti dešinę ir kairę kūno puses, kūno priekį, nugarą. • Žino metų laikus, paros dalis. 	<ul style="list-style-type: none"> • Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo jų požymių ir padėties erdvėje. • Skaičiuoja iki 5-ių. • Skiria kelintinius skaitvardžius. • Skiria trikampę, stačiakampę formas. • Grupuoja daiktus pagal spalvą, formą, dydį. • Kalba apie nuotolį, ilgį, plotį, aukštį, storį, masę: ilgesnis – trumpesnis, siauresnis – platesnis, aukštesnis – žemesnis ir t.t. • Dėlioja daiktus didėjimo – mažėjimo tvarka. • Juda nurodyta kryptimi. • Skiria sąvokas šiandien, vakar, rytą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sieja daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. • Skaičiuoja iki 10-ties. • Palygina daiktų grupes pagal kiekį, vartoja sąvokas: daugiau, mažiau, po lygiai, į dvi dalis ir pan. • Pratęsia ir sukuria skirtingų požymių sekas su 2-3 pasikartojančiais elementais. • Skiria plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. • Grupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. • Matuoja atstumą, ilgį, tūrį, masę naudodamas sąlyginius matus (savo pėda, sprindžiu, žingsniu, trečiu daiktu). • Apibūdina daiktų vietą ir padėtį kitų daiktų ar vienas kito atžvilgiu. • Suvokia laiko trukmę.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja, eksperimentuoja, matuoja, klausinėja, pasakoja, svarsto, „rašo“; • žaidžia su įvairiais daiktais, skaičiuoja, konstruoja, modeliuoja; • ieško, pastebi, atranda; • bendrauja ir bendradarbiauja; • dalyvauja teatralizuotose dainelėse, pasakose; • lygina, grupuoja, manipuliuoja daiktais, serviuoja stalą; • stebi gamtą, įvairiai juda; • spalvina, veria, dėlioja, minko, lipdo, kuria ornamentus, aplikuoja; • klausosi pasakų, atsako į klausimus; • samprotauja, išsako savo mintis, idėjas, pavaizduoja, sukomplektuoja; • vyksta į išvykas, sudaro maršruto planą, žymi kryptis, ženklina; • matuoja laikrodžiais, smėlio laikrodžiais, žadintuvais, lygina pokyčius; • tyrinėja darželio aplinką, Gruzdžių dvaro teritoriją, lankosi parduotuvėse, šv. Trejybės bažnyčioje ir pan. 		

TYRINĖJIMAS

Vaiko pasiekimai	
1-2 m.	2-3 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Stebi aplinką, ją tyrinėja. • Išbando įvairius daiktus, žaislus, kartuoja tą 	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais daiktais, aiškinasi, kas tai yra, kaip ir kodėl veikia.

patį veiksmą.	<ul style="list-style-type: none"> • Pradedą rūšiuoti, sudėlioti daiktus kokia nors tvarka. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja aplinką; • judina, liečia, čiupinėja, glamžo, spaudo; • žaidžia, ardo, ragauja, uosto; • antspauduoja panaudodamas gamtinę medžiagą, pučia gamtinius „dažus“. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai renkasi daiktus, medžiagas, priemones. • Žaisdamas tyrinėja, išbando daiktus bei medžiagas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokia daiktų paskirtį. • Domisi iš ko padaryti daiktai, jų savybėmis. • Pasako daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų skirtingus pastebėjimus. • Paaiškina, kad su nežinomais daiktais ar medžiagomis reikia elgtis atsargiai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stebi ir komentuoja reiškinius, vykstančius gamtoje ir aplinkoje. • Pasitelkia priemonių įvairovę (lupą, mikroskopą). • Pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus. • Analizuoja, grupuoja ir klasifikuoja daiktus pagal savybes.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja aplinką, padeda vienas kitam; • rūšiuoja, matuoja, dėlioja, grupuoja ir talpina daiktus; • skaičiuoja, ieško, pastebi, atranda, žaidžia; • varto knygas, vaizduoja, kad skaito; • tyrinėja paveikslus, plakatus, žemėlapius, kalba, pasakoja; • atlieka nesudėtingus bandymus, naudojami įvairiais prietaisais; • ieško atsakymų į probleminį klausimą „Kodėl?“; • fiksuoja pastebėjimus, pildo kalendorių, lenteles ir pan.; • veikia „Atradimų kambaryje“; • dalyvauja išvykose. 		

MOKĖJIMAS MOKYTIS

Vaiko pasiekimai	
1-2 m.	2-3 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Aktyviai domisi aplinkos daiktais. • Atidžiai stebi veiklą ir bando pakartoti veiksmus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Veikia spontaniškai, tikėdamasis tam tikro rezultato. • Domisi kas kaip veikia. • Modeliuoja siužetinius žaidimus. • Džiaugiasi tuo, ką išmoko.
Vaiko veiksenos	
<ul style="list-style-type: none"> • bando, klausinėja, stebi, juda; • klauso pasakų, dainelių, žiūri filmukus; • varto knygeles; • sugalvoja ir žaidžia siužetus su vaikais, išbando naujus žaidimus; • tvarkosi, padeda suaugusiems; • žaidžia pojūčių žaidimus (klausos, regos, lytėjimo, skonio). 	
Vaiko pasiekimai	

3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Pasako, parodo, ką nori išmolti. • Žaidžia kūrybiškai. • Siūlo žaidimų ir veiklos idėjas. • Pasako, ką veikė ir ką išmoko. 	<ul style="list-style-type: none"> • Norėdamas ką nors išmolti pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja. • Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. • Spėlioja veiksmų pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Drąsiai ieško atsakymų į klausimus. • Kalba apie tai, ką norėtų išmolti, planuoja savo veiklą. • Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose (enciklopedijose, žinyuose ir pan.). • Pasako, ką jau išmoko, ką dar mokosi, paaiškina, kaip mokysis toliau.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, dėlioja, stato, konstruoja, ardo, stebi; • pasakoja, varto knygas; • piešia, lipdo, klijuoja, kerpa, pilsto, grupuoja daiktus; • taiko įvairius informacijos paieškos metodus: stalo ir kompiuteriniai žaidimai, tyrinėjimas, klausinėjimas; • sprendžia galvosūkius; • renkasi veiklą „Atradimų kambaryje“; • apmąsto, diskutuoja, vertina savo ir kitų veiklą. 		

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Savarankiškai pasirenka daiktus žaidimui. • Bando atlikti naują veiksmą, kartoja tai, kas pavyko. • Pats noriai mokosi. • Veiksmams ir atskirais žodžiais reiškia norus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pats keičia veiklą. • Sugalvoja būdus, kaip pasiekti norimą daiktą. • Išbando suaugusiojo pasiūlymus. • Reiškia savo norus, sako „ne“. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, išbando naujus žaislus; • stebi, klausosi, dėlioja, tyrinėja, sega sagas, varsto; • įvairiai juda; • piešia, varto knygeles. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Pasirenka veiklą ir žaidžia vienas ar su draugais. • Kviečiant, sudominant įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. • Bando ką nors daryti kitaip arba laukia suaugusiojo pagalbos, padrąsinimo, kai susiduria su nesėkme. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ilgesnį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ir su draugais. • Pereina nuo paties pasirinktos veiklos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. • Bando pats įveikti kliūtis veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> • Plėtoja veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną. • Ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. • Savarankiškai bando įveikti kliūtis. • Kreipiasi pagalbos į draugus ir tik po to į suaugusįjį.

Vaiko veiksenos

- žaidžia, buria žaidimui draugus, dalyvauja organizuotoje veikloje;
- ieško išeičių, sprendžia problemines situacijas, teikia pasiūlymus;
- piešia, lipdo, klijuoja, kerpa, maketuoja, konstruoja;
- atlieka įvairius darbus (išplauna teptuką, valo stalą ir pan.);
- padeda kitam, renkasi veiklą ir priemones;
- atlieka susikaupimo reikalaujančius darbus (siūna sąrašą, įveria siūlą, prisuka veržlę ir pan.).

5. MENINĖ KOMPETENCIJA

ESMINIAI GEBĖJIMAI:

- Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.
- Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.
- Jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.
- Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos.
- Siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.

MENINĖ RAIŠKA

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<p style="text-align: center;"><u>Muzika, šokis</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Įdėmiai klausosi muzikos, mėgdžioja judesius, intonacijas, dviejų-trijų garsų daineles. • Ritmiškai ploja, barškina, trepsi ir pan. skambant muzikai. <p style="text-align: center;"><u>Žaidinimai, vaidyba</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Žaidžiant sūpavimo, kykavimo, jodinimo, kutenimo, pirštukų žaidimus, mėgdžioja intonacijas, judesius. <p style="text-align: center;"><u>Vizualinė raiška</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Spontaniškai keverzoja piešinius. • Nori pakartoti ir pratęsti jį sudominusią veiklą. • Atranda skirtingus dailės priemonių panaudojimo būdus. 	<p style="text-align: center;"><u>Muzika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Emocingai reaguoja į klausomus kūrinius (džiaugiasi, ploja, trepsi ir pan.). • Dainuoja 2-4 garsų daineles. • Kartu su pedagogu groja muzikos instrumentais. <p style="text-align: center;"><u>Šokis</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Šoka mėgdžiodamas, kurdamas įvairius judesius. <p style="text-align: center;"><u>Žaidimai, vaidyba</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kartoja matytus veiksmus, judesius. • Vaizduoja siužeto elementus. <p style="text-align: center;"><u>Vizualinė raiška</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Bando ką nors pavaizduoti, savo keverzonėse išvelgia daiktus ir įvykius. • Eksperimentuodamas dailės priemonėmis reiškia emocijas. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • klauso įvairių muzikinių kūrinių gyvai ir įrašytų; • mėgdžioja gamtos, mechaninius garsus; • žaidžia muzikinius žaidimus; • niūniuoja, kuria, imituoja įvairias daineles su garsiažodžiais; • trypia, ploja, groja, tyrinėja muzikinių gamtos instrumentų galimybes; • įvairiai juda, žaidžia, šoka, šokdina, sūpuoja žaisliukus; • improvizuoja, kartoja, „vaidina“, renkasi priemones; • piešia, brauko, keverzoja, braižo, spalvina, štampuoja, daro atspaudus; • minko, maigo, volioja, suspaudžia, ištempia; • stebi, eksperimentuoja, domisi, tyrinėja, gėrįsi. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<p style="text-align: center;"><u>Muzika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausydamasis įvairių 	<p style="text-align: center;"><u>Muzika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Balsu, judesiu, muzikos 	<p style="text-align: center;"><u>Muzika</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių,

<p>kūrinių, judesiais emociškai atliepia jų nuotaiką, tempą, juos apibūdina.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo daineles. • Žaisdamas muzikinius žaidimus, atlieka nesudėtingus judesius (eina, bėga rateliu, ploja ir pan.) • Kuria ritminius motyvus. <i>Šokis</i> • Žaidžia vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus. • Šoka trijų-keturių judesių šokius, pats kuria judesius. <i>Zaidimai, vaidyba</i> • Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus. • Kuria dialogą tarp veikėjų. <i>Vizualinė raiška</i> • Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, jų derinius, geometrines formas, spalvas. • Pasakoja, komentuoja apie savo kūrybą. • Eksperimentuoja dailės medžiagomis, priemonėmis, atrasdamas spalvas, linijas, formas. • Konstruoja, lipdo, spauduoja, kuria koliažus. 	<p>instrumentu improvizuoja, pritaria gyvai skambančiam kūriniui ar įrašui.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinius. • Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. • Įvairiais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, jais improvizuoja. <i>Šokis</i> • Šoka sukamuosius ratelius, paprastų žingsnių ir penkių-šešių judesių šokius, improvizuoja. <i>Vaidyba</i> • Vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. • Susikuria vaidybinę aplinką. <i>Vizualinė raiška</i> • Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. • Eksperimentuoja mišriomis dailės priemonėmis, medžiagomis, kurdamas koliažus, erdvines formas. 	<p>spalvomis ar piešiniu perteikia įspūdžius.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įvardija kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką, skiria kai kuriuos instrumentus. • Dainuoja sudėtingesnio ritmo, platesnio diapazono vienbalses daineles, gana tiksliai intonuoja. • Groja 2-3 garsų melodijas. • Improvizuodamas kuria melodijas, judesius, žaidžia muzikinius dialogus. <i>Šokis</i> • Šoka sudėtingesnius ratelius, paprastųjų ir bėgamųjų žingsnių, natūralių judesių šokius. • Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių judesių seką. <i>Vaidyba</i> • Improvizuoja veikėjų žodines frazes, veiksmus, norus, mintis, emocijas. • Tikslingai naudoja daiktus teatro reikmėms. <i>Vizualinė raiška</i> • Dailės darbais pasakoja realias ir fantastines istorijas, įvykius. • Vaizdus papildoma grafinais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). • Kartu su kitais kuria bendrus dailės darbus. • Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis, skaitmeninėmis priemonėmis, fotoaparatu.
--	---	---

Vaiko veiksenos

- dainuoja, skanduoja, intonuoja;
- improvizuoja vaikiškais muzikos instrumentais, juos išbando;
- stebi ir aptaria kompiuterines laikmenas;
- naudoja skaičiuotes, greitakalbes, mėgdžioja gamtos garsus ir buities triukšmus;
- groja ritminius pratimus, išgauna ritmus, keičiant greitį, judėjimo kryptį;
- tyrinėja įvairius garso išgavimo būdus, kuria melodijas, inscenizuoja dainas, ratelius, pasakas;
- spragsi, ploja, trepsi, pliaukši, pučia;
- gamina įvairius muzikos instrumentus;
- klausosi įvairių atlikėjų ir grupių muzikos, improvizuoja pagal muziką;
- šoka įvairius ratelius bei šokius, imituoja, atlieka įvairius judesius;
- kuria, ieško siužetų, kostiumų, dekoracijų, fantazuoja;

- žaidžia socialinius-vaidmeninius žaidimus;
- plastiškai bendrauja, įsijaučia, susitapatina, stebi, mėgdžioja;
- žaidžia su savo šešėliu, įvairiai judina, supina, sukryžiuoja, sujungia rankas, kojas, ieškant šešėlio, gamina įvairias lėles, kaukes;
- klausosi sekamų pasakų, smulkiosios tautosakos, deklamuojamų eilėraščių, juos atkartoja;
- vaidina, žiūri spektaklius, kalba apie vaidinimo sukeltą nuotaiką, reiškia asmeninį įvertinimą;
- improvizuoja pagal kompiuterinių laikmenų siužetą;
- renkasi priemones, medžiagas, maišo spalvas;
- eksperimentuoja ant šviesos stalų;
- plėšo, kerpa, lanksto, dėlioja, klijuoja, daro atspaudus, pėdsakus, štampuoja, kuria, puošia, konstruoja, formuoja;
- žaidžia kompiuterinius žaidimus piešimui, spalvinimui, fotografuoja;
- rodo, pasakoja, rengia parodėles, puošia aplinką, lankosi parodose, dalyvauja konkursuose, meniniuose projektuose;
- tyrinėja tautodailės darbus, liaudies meno dirbinius, apibūdina, atkartoja etninius motyvus;
- renkasi veiklą „Atradimų kambaryje“;
- lankosi R. ir V. Mataičių juodosios keramikos dirbtuvėse, gimnazijos kraštotyros muziejuje, lopšelio-darželio etnografiniame kampelyje, bibliotekoje.

ESTETINIS SUVOKIMAS

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Skirtingai reaguoja į suaugusiojo kalbinimą, garsus, aplinkos daiktus, vaizdus. • Mėgdžioja tai, kas jam patinka. 	<ul style="list-style-type: none"> • Emocingai reaguoja į garsus, žodžius, vaizdus. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi pasakų, muzikos kūrinių, gamtos garsų, imituoja įvairius garsus, judesius; • žiūri spektaklius, vaidinimus; • džiaugiasi, grožisi, stebi, komentuoja, domisi, liečia, tyrinėja, puošiasi, žaidžia. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Džiaugiasi menine veikla, nori dainuoti, vaidinti, šokti. • Keliais žodžiais ar sakiniais pasako savo meninius įspūdžius. • Reaguoja į kitų vertinimus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gėrasi savo ir kitų menine veikla. • Grožisi gamtos spalvomis, garsais. • Supranta ir pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). • Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių. 	<ul style="list-style-type: none"> • Grožisi ir palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako, kas jam gražu. • Pasakoja įspūdžius apie meninio kūrinio siužetą. • Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė ir kaip kūrė.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, apžiūri, gėrasi, pasako savo nuomonę, diskutuoja, komentuoja, samprotauja, pasakoja; • spėlioja, atpažįsta, mėgdžioja; • klausosi muzikos kūrinių, sekamų pasakų, istorijų, žiūri spektaklius, vaidinimus, animacinius filmukus, apibūdina; • tvarkosi, puošia artimiausią aplinką; • piešia, lipdo, šoka, vaidina, dainuoja, groja; • varto meninius albumus, enciklopedijas, apžiūri meninius dirbinius; 		

- klausosi gyvai atliekamos profesionalios muzikos (kviestiniai svečiai);
- lankosi R. ir V. Mataičių juodosios keramikos dirbtuvėse, miestelio kultūros centre, bibliotekoje;
- dalyvauja įstaigoje, rajone, respublikoje organizuojamuose renginiuose.

KŪRYBIŠKUMAS

Vaiko pasiekimai		
1-2 m.	2-3 m.	
<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais. • Atranda naujus veiksmus, kuriuos taiko daiktų tyrinėjimui. 	<ul style="list-style-type: none"> • Artimiausioje aplinkoje atranda naujų dalykų. • Atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus žaisdamas. 	
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • domisi, stebi, tyrinėja, liečia, apžiūri, džiaugiasi, kuria; • žaidžia, skanauja, ragauja; • „piešia“ pirštukais, štapuoja, pilsto, minko, stato, puošia, eksperimentuoja; • klausosi pasakojimų, dainelių, žiūri filmukus. 		
Vaiko pasiekimai		
3 m.	4 m.	5 m.
<ul style="list-style-type: none"> • Išvelgia naujas įprastų daiktų savybes. • Ką nors veikdamas pasitelkia vaizduotę. • Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. 	<ul style="list-style-type: none"> • Domisi naujais, nežinomais dalykais. • Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. • Džiaugiasi veikimo procesu ir rezultatu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Atlieka ir supranta naujus, nežinomus dalykus. • Kelia probleminius klausimus, ieško atsakymų, netikėtų sprendimų, siekia savito rezultato. • Eksperimentuoja.
Vaiko veiksenos		
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia, stebi, tyrinėja, aptaria, įsivaizduoja, fantazuoja, domisi; • veikia su įvairiomis priemonėmis, medžiagomis, eksperimentuoja ant šviesos stalų; • vaidina, kuria istorijas, judesius, garsus, spalvas, objektus, perkuria pasakas, istorijas; • diskutuoja, kuria siužetus, tariasi, dalijasi išpūdžiais, ieško sprendimų, siūlo, pastebi; • kelia klausimus, atsakinėja į klausimus, ieško informacijos knygoje, internete; • žaidžia vaidmenų, stalo žaidimus, piešia; • veikia „Atradimų kambaryje“. 		

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

1. Vaiko pasiekimų vertinimo metodai ir būdai

Vertinimo tikslas – pažinti vaiką, nustatyti jo pasiekimų ir pažangos lygį ir numatyti jo ugdymo kryptis bei uždavinius. Vaiko pasiekimai ir pažanga vertinami du kartus per metus – spalio ir gegužės mėnesiais. Prireikus gali būti atliekamas tarpinis vaiko pasiekimų vertinimas. Pasiekimai vertinami vadovaujantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“, įvertinant 18 ugdymosi sričių žingsniais.

Pagrindinis vaiko pasiekimų vertinimo metodas – stebėjimas natūralioje kasdienėje veikloje. Informacija apie vaiką bus kaupiama pokalbio su vaiku, jo tėvais metu, analizuojant vaiko veiklos ir kūrybos darbelius. Įvertinus visą informaciją padaroma išvada apie gebėjimų visumą bei vaiko ugdymosi pažangą tam tikruose pasiekimų žingsniuose.

Vertindami vaiko pasiekimus pedagogai vadovaujasi šiais pagrindiniais principais:

- **Pagrįstumo** - renkami, fiksuojami, analizuojami tik išsikeltą vertinimo tikslą atliepiantys įrodymai apie vaiką.

- **Įvairiapusiškumo** – surenkama kuo daugiau įvairesnių įrodymų apie stebimą vaiko gebėjimą, pasitelkiant kuo įvairesnius įrodymų rinkimo būdus.

- **Patikimumo** – surenkama pakankamai informacijos apie vaiko jau susiformavusį gebėjimą, kad būtų galima priimti teisingus sprendimus dėl tolesnio ugdymo.

- **Objektyvumo** – atskiriami objektyvūs faktai (ką matome ir girdime) nuo subjektyvių faktų (ką apie tai manome, jaučiame, galvojame).

- **Teisingumo** - kiekvienam vaikui suteikiamos visos galimybės pasirodyti geriausiai, atsižvelgiant į jo ypatumus ir poreikius.

2. Vertinimo vykdytojai ir dalyviai

Vaiko pasiekimus vertina auklėtojos, logopedas, meninio ugdymo mokytojas. Vertinant dalyvauja ir vaiko tėvai. Vaikas – taip pat aktyvus jo pasiekimų vertinimo dalyvis. Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pasiekimus vertina Pedagoginės psichologinės tarnybos specialistai, jiems rekomendavus sudaroma individuali programa vaikui, kurioje ugdymo turinys pritaikomas.

3. Informacijos apie vaiko pasiekimus dokumentavimas

Visi pastebėjimai sistemingai fiksuojami metų eigoje į vaiko „Pasiekimų aplanką“, kuris sudaromas jam pradėjus lankyti mūsų lopšelių-darželių ir kaupiamas iki vaikai išeinant į priešmokyklinę grupę. „**Pasiekimų aplanką**“ sudaro: bendros žinios apie vaiką, visų ugdymų kompetencijų aktualūs, tikslingi vaiko darbų pavyzdžiai (su/be pedagogo komentarais), vaiko mintys, pasakojimai, vaiko stebėjimo aprašai, filmuota medžiaga, nuotraukos, specialistų

komentarai, pedagogo sudarytos vaiko pasiekimų diagramos. Fiksuojama tik tokia informacija, kuri apie vaiko žinias ir supratimą, gebėjimus ir nuostatas pasako ką nors nauja, t.y. rodo jų tobulėjimą, išryškina vaiko gabumus, interesus, atskleidžia ugdymosi poreikius.

Vertinimo medžiaga laikoma grupėje, ji yra konfidenciali. Saugoma lopšelio-darželio archyve 5 metus.

4. Vertinimo informacijos panaudojimas

Vaiko pasiekimų vertinimo rezultatai naudojami planuojant ugdymo procesą, koreguojant ugdymo turinį ir metodus, numatant vaiko ugdymo individualizavimo galimybes, priimant pagrįstus sprendimus dėl tolesnės veiklos, numatant pedagogo kompetencijų tobulinimo sritis.

Vaikui apie jo pasiekimus paaiškinama žodžiu (aiškiai ir jam suprantamai išdėstant, kaip sekėsi viena ar kita veikla, ar reikėtų dar pasistengti), įvairiomis neverbalinėmis priemonėmis (gestu, mimika ar pan.)

Vaiko tėvams, globėjams informacija apie vaiko pasiekimus ir pažangą teikiama tiesiogiai reguliariai bendraujant. Informuojama apie tai, kokių ugdymosi rezultatų bus siekiama per tam tikrą laikotarpį, kokiais kriterijais remiantis pasiekimai bus vertinami ir kaip fiksuojami. Jei susitariama, pokalbyje gali dalyvauti ir vaikas. Nuoseklesnis paaiškinimas apie ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimus ir konkrečias rekomendacijas, kaip juos pagerinti, teikiamas su vaiko darbų pavyzdžiais. Išsamesnė informacija apie vaiko pasiekimus ir pažangą pateikiama mokslo metų pradžioje ir pabaigoje.

Vaikų pasiekimai ir pažanga aptariami mokytojų tarybos posėdyje.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

DOKUMENTAI

1. Valstybinės švietimo strategijos 2013-2022 metų nuostatos // Žin., 2013, Nr. 140-7095.
2. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas // Žin., 2011, Nr.:38-1804.
3. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija // Žin., 2003, Nr. 52-2316.
4. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija // Žin., 1995, Nr.60-1501.
5. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
6. Šiaulių r. Gruzdžių lopšelio-darželio „Puriena“ strateginis švietimo planas 2014-2016 m. (2014). Gruzdžiai.
7. Šiaulių r. Gruzdžių lopšelio-darželio „Puriena“ nuostatai (2013). Gruzdžiai.

PROGRAMOS

1. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2014). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
2. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa (2006). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
3. Ankstyvojo ugdymo vadovas (2001). Sudarė O. Mockevičienė. Vilnius.
4. Aukime sveiki ir stiprūs. Vaikų sveikatos ir fizinio ugdymo programa (2000). Klaipėda.
5. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius (2004). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
6. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams (1993). Vilnius.
7. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“ (1993). Vilnius.
8. Bakūnaitė J. (1998). Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. Vilnius.
9. Adaškevičienė A. (1996). Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa.
10. Piliuvienė A., Dailidienė N., Jakučiūnienė D. ir kt. (1997). Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa. Vilnius.
11. Universaliosios sveikatos ugdymo bei rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programos (2000). Vilnius.
12. Verseckienė O., Marcinkas F. ir kt. (1995). Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės.

LITERATŪRA

1. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas.
 2. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2014). Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras.
 3. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos.
http://www.ikimokyklinis.lt/uploads/files/dir1049/dir52/dir2/17_0.php
 4. Adaškevičienė E. (2004). Vaikų fizinės sveikatos ir kūno kultūros ugdymas. Klaipėda.
 5. Breen M.P. (1994). Dabartiniai programų sudarymo principai (ištraukos iš straipsnio)//Švietimo naujovės, (1).
 6. Gražienė V. (1999). Kai kurie ikimokyklinio ugdymo praeities ir dabarties santykio aspektai// Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. Vilnius.
 7. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas (3-6 m.). Knyga auklėtojais. //Gera pradžia (1997). Vilnius.
 8. Priešmokyklinio ugdymo turinio įgyvendinimas. Metodinės rekomendacijos (2004). Vilnius.
 9. Szarkowicz D. (2010). Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. Thomson social science press.
 10. Šeibokienė G. (1999). Ikimokyklinis ugdymas: kur esame ir kur link eisime// Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. Vilnius.
 11. Žukauskienė R. (1996). Raidos psichologija. Vilnius.
-

